The University of Osaka
Institutional Knowledge Archive

| | |
|---|---|
| Title | A magyar mint főszak a japán felsőoktatásban |
| Author(s) | Okamoto, Mari |
| Citation | 外国語教育のフロンティア. 2019, 2, p. 169-180 |
| Version Type | VoR |
| URL | https://doi.org/10.18910/71889 |
| rights | |
| Note | |

*The University of Osaka Institutional Knowledge Archive : OUKA*

https://ir.library.osaka-u.ac.jp/

The University of Osaka

# A magyar mint főszak a japán felsőoktatásban

## 日本の高等教育における主専攻科目としてのハンガリー語

OKAMOTO, Mari

**要約**

本実践報告書は、大阪外国語大学および大阪大学外国語学部において、20年にわたって実践してきたハンガリー語教育を報告したものである。

国内唯一の高等教育における主専攻としてハンガリー語教育を行ってきた本専攻の教育実践をまとめるにあたって、まず、日本の外国語教育のあり方、その特殊性（他国と比較しても英語に偏重した志向）、そして高等教育における第二外国語の選択状況と教育現場での課題（不十分なモチベーションと実践性の欠如）について、順番にデータをあげて解説した。

本ハンガリー語専攻の教育については、4年間のカリキュラムと学内行事との関連性、卒業論文のテーマ選び、講師陣とハンガリー語教材の開発、ハンガリー留学の状況、学習者のモチベーション、そして卒業後の進路について詳細な報告および分析を行った。その中で特筆すべきこととしては、20年前の専攻開始期から徐々に講師陣を増やし、途中から常勤のネイティブ講師が参画したことや、それまで日本語の教材がなかったところに専攻内で教科書や単語集を順次開発してきたことで、教育の質量ともに時間をかけて充実を図ってきたことを指摘した。ただ、ハンガリー語・日本語辞書に関しては、これまで試みはあったものの完成のめどが立たない実情にも触れた。学習者のモチベーションの点では、専攻の選択の動機が比較的弱いのに対し、入学後にポジティブな学習意欲を示すことが多く、その理由として学内行事等を通して専攻内の緻密な人間関係が作られることが学習へのモチベーションにもつながること、奨学金によるハンガリー留学の機会に非常に恵まれていることを挙げた。課題としては、せっかくの学習意欲の向上と留学等による高度なハンガリー語習得に反して、日本社会の中でその能力を活かす機会が極めて限られており、この現状に対して有効な改善策が見つからないことを第一に指摘した。

キーワード：外国語教育、大学教育、ハンガリー語

### 1. Az Oszakai Egyetem Magyar Tanszékének helyzete a japán idegen nyelvi oktatásban

A magyar nyelv tanítása a japán felsőoktatási intézményekben sokáig csupán heti egyszeri

alkalommal történt néhány egyetemen: pl. a Tokiói Idegen Nyelvi Egyetemen (Tokió), a Tokai Egyetemen (Tokió), a Kanszai Idegen Nyelvi Egyetemen (Oszaka), mára pedig néhány egyéb egyetemen is. A teljes körű magyarnyelv-oktatás pedig a múlt század utolsó évtizedében indult meg, amikor az Oszakai Idegen Nyelvi Egyetemen (ma az Oszakai Egyetem Idegen Nyelvi Kara) megnyitották az első magyar tanszéket. Tanszékünk 1993-ban született az egyetem 24. nyelvi szakjaként, amivel máig a legfiatalabb szak az 1921-től Oszakai Idegen Nyelvi Iskolaként, 1949-től pedig Oszakai Idegen Nyelvi Egyetemként működő intézményben. Jelen tanulmány célja, hogy az oktatás szerkezetét és az oktatási tapasztalatokat összefoglalva teljes képet adjak tanszékünkről, majd hallgatóink motivációira és karrierépítési lehetőségeire is kitérve megvizsgáljam a tanszékünkön folyó oktatás különböző feladatait.

Ahhoz, hogy pontosan lássuk a magyar tanszék helyzetét, mindenképpen szükséges figyelembe venni az idegen nyelvek oktatásának helyzetét Japánban. Az idegennyelv-oktatással kapcsolatos politika az adott országot vagy területet körülvevő politikai-kulturális helyzet, illetve történelmi tényezők, a mai világban pedig leginkább a globalizáció hatásai mentén alakul ki. Érdemes először is megfigyelni azt, hogy a plurilingualizmusra törekvő európai országokhoz képest Japánban az idegennyelv-oktatás erősen angolközpontú. Az angol nyelv mindig is az egyetlen kötelező idegen nyelvi tantárgy volt az iskola 7–12. évfolyamában (az alsó középiskola első évétől a felső középiskola 3. évéig), ami 2013-tól az ezt megelőző két éves ún. „angol nyelvű tevékenységgel” (5–6. évfolyam) egészült ki. Az Oktatási Minisztérium által tervezett legújabb reform 2018-tól részlegesen, 2020-tól pedig teljes körűen bevezeti majd a 3. évfolyamtól való angoltanulást. Ami a felsőoktatási felvételiket illeti, az orvostudományi-műszaki karoktól kezdve a bölcsész-művészeti karokig gyakorlatilag minden szakterületre kötelező az angol vizsga a felvételizők számára. Az alábbi táblázatban megfigyelhető, hogy az Egyetemi Központi Felvételin, mely a felvételi első fordulóját jelenti az egyes egyetemek saját felvételi vizsgái előtt, a jelentkezők túlnyomó többsége angolból felvételizik, miközben a kínait, a koreait és az egyes európai nyelveket alig néhány százan olyan diák választja, aki főleg „speciális” családi körülményekből adódóan vizsgázik az adott nyelvből.

**1. tábla: A Egyetemi Központi Felvételin választott nyelvek (fő)**

| | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Angol** | 512,451 | 519,538 | 519,867 | 535,835 | 525,217 |
| **Német** | 124 | 132 | 125 | 123 | 147 |
| **Francia** | 165 | 151 | 142 | 151 | 134 |
| **Kínai** | 364 | 392 | 389 | 445 | 449 |
| **Koreai** | 167 | 163 | 151 | 180 | 161 |

Ez az erősen angolközpontú politika folytatódik a felsőoktatási idegennyelv-oktatásban is: az egyetemen heti két alkalomnyi (2x90 perc) és összesen 2 vagy 4 szemeszternyi angoltanulás kötelező minden karon. Emellett azonban ún. második idegen nyelvet is választanak a hallgatók, amelyet szintén heti kétszer, négy szemeszteren át tanulnak. Az európai nyelvek közül a francia vagy a német, az ázsiai nyelvek közül pedig a kínai és a koreai a leggyakrabban választott nyelvek. A második idegen nyelv tanulása azonban az egyetemisták többsége számára korántsem mondható hatékonynak egyrészt az általános motiváció hiánya, másrészt a csupán heti két órányi óraszám és a gyakran előadásszerű tanítási módszer miatt.

Így tehát a gyakorlatban továbbra is az angol nyelv marad az egyetlen idegen nyelv a japán oktatásban, és az egyetemen főszakként más nyelveket választani viszonylag ritka, noha mind állami-önkormányzati, mind privát fenntartású idegen nyelvi egyetemek is léteznek. Ebből a szempontból azt mondhatjuk, hogy az Oszakai Egyetem Magyar Tanszéke meglehetősen különleges helyet foglal el a japán felsőoktatásban.

## 2. A Magyar Tanszék tanulmányi rendszere

1993 óta működő tanszékünknek jelenleg minden évben 15 új diákja van, akik négy év alatt végzik el BA szintű tanulmányaikat. Az első két évben jellemzően nem egy, hanem két féléves tantárgyak vannak, és heti ötször 90 percnyi kötelező magyar nyelvi órán vesznek részt a hallgatók. A heti öt óra közül kettőt az anyanyelvi lektor tart, elsősorban beszédkészség-fejlesztés céljából. A másik három órát két vagy három japán oktató tartja. Ezek célja a nyelvtani ismeretek, illetve az írás- és az olvasási készség fejlesztése. Az öt nyelvi óra

**2. tábla: A tanszék első két évének tanterve**

| | Nyelvtan, olvasmányok | Beszéd-gyakorlat | Fogalmazás | Hungarológiai bevezető előadások |
|---|---|---|---|---|
| 1. év | 180 perc x 30 hét | 180 perc x 30 hét | 90 perc x 30 hét | 90 perc x 15 hét x 1 előadás |
| 2. év | 180 perc x 30 hét | 180 perc x 30 hét | 90 perc x 30 hét | 90 perc x 15 hét x 4 előadás |

mellett az első év második szemeszterében a hallgatók egy hungarológiai előadáson vesznek részt, ahol általános és alapvető információkat kapnak Magyarországról és a magyar kultúráról. A második évben már több hungarológiai előadás közül választanak néhányat: pl. magyar politika és gazdaság, hungarikum-ismeret és kezdő szintű finn nyelv.

A harmadik és negyedik évben már minden tantárgy egy szemeszter (15 hét) hosszúságú. Ezek

nem kötelező, hanem választható órák. A diplomaszerzéshez szükséges 44 kreditből (1 óra 2 kredit) legalább 12-t nyelvi órákból, 16-ot előadásokból és szemináriumból kell választaniuk. A nyelvi tantárgyak egy részét a japán tanárok, másik részét az anyanyelvi lektor tarja. Az első két év alatt megszerzett átalános ismeretekre építve próbáljuk tovább fejleszteni a hallgatók nyelvtudását pl. különböző témákkal kapcsolatos kifejezések tanításával, versek vagy elbeszélések fordításával és értelmezésével stb. Az előadások témái között szerepel egyebek mellett a magyar nyelvészet, a magyar irodalomtörténet, az irodalmi művek fordítása, a magyar történelem, a magyar szociológia, a magyar politika és gazdaság. Az itt felsorolt előadások közül többet azok a más egyetemeken oktató, vagy fiatal kutatóként tevékenykedő óraadók tartanak, akiknek a segítségével a tanszékünkön oktatott témák körét nagy mértékben tudjuk gazdagítani.

**3. tábla: A tanszék harmadik ill. negyedik évének tanterve**

| | Választható nyelvi órák | Választható előadások | Szeminári-um | Szakdolgozat |
|---|---|---|---|---|
| 3 . év | 90 perc x 15 hét | 90 perc x 15 hét | 90 perc x 30 hét | |
| 4 . év | 90 perc x 15 hét | 90 perc x 15 hét | 90 perc x 30 hét | Szakdolgozat-írás |

Az utolsó évben kötelező a szakdolgozatírás: a hallgatók már a harmadik évtől részt vesznek egy szemináriumon, ahol próbálnak jó témát keresni maguknak, azzal kapcsolatos szakirodalmat gyűjteni és olvasni, valamint rendszeresen beszámolnak a haladásról kiselőadás formájában, ami után ötleteket, javaslatokat kapnak a tanároktól és a többi hallgatótól. Mivel a szakdolgozathoz a hallgatók saját érdeklődésüknek megfelelően, szabadon választanak témát, a nyelvészettől és irodalomtól kezdve politikai, szociológiai és sok más kulturális témáig terjed a szakdolgozatok témájának köre (ahogy ez az alábbiakban is látható). Nincs könnyű dolguk a témavezető tanároknak, akiknek meg kell keresniük egy-egy diák részére a szükséges szakirodalmat, de maguknak a hallgatóknak is nagy feladat ez, hiszen magyar nyelven kell tanulmányokat és cikkeket olvasniuk, és információt gyűjteniük a kiválasztott témában.

**A szakdolgozatok témái (a 2015. évben)**

- A magyar és a japán mutató névmások összehasonlítása
- Japán és magyar irodalmi fordítások igeidőhasználat-beli különbségei
- A magyar *durva* szó használata a japán *jabai*-jal összehasonlítva

- Reformok a magyar és kelet-európai felsőfokú oktatásában
- Az idegennyelv-oktatás rendszere a japán és a magyar iskolákban
- A dualizmuskori magyar társadalom és Károly Mihály 1918-as forradalma
- Habsburg Ottó szerepe a páneurópai piknikben
- Egyetemi hallgatók szerepe az 1956-os forradalomban
- A születésszám-csökkenés okai és megoldási kísérletek Magyarországon és Japánban
- A házasságon kívül született gyerekek helyzete Japánban és Magyarországon
- Nemi szerepek a munkában Japánban és Magyarországon
- A magyar médiatörvény problémái és a japán média jövője
- A magyar népművészet motívumai
- A japán anime-kultúra befogadása Magyarországon
- Háziorvosi rendszer Magyarországon és Japánban
- A Mercedes-Benz kecskeméti gyárépítésének stratégiája
- Természeti katasztrófák és lakástámogatás Magyarországon és Japánban: esettanulmány a vörösiszap-katasztrófa és a tóhokui földrengés alapján

Egyesek még a BA szinten is figyelemre méltó kutatási eredményekre és felfedezésekre jutnak, mások esetében viszont a téma nehézsége vagy a nem elegendő igyekezet miatt a dolgozat nem éri el a szükséges színvonalat. Mi, tanárok magunk is gyakran érezzük a nehézséget a témavezetésben. Mégsem tartjuk jó ötletnek azt, hogy a témák körét mereven leszűkítsük és előre megadjuk a diákoknak, hiszen a témakeresés maga is nagyon fontos kihívás és növeli a hallgatók motivációját, továbbá úgy érzem, hogy ez a sokszínűség jobban beleilleszkedik az idegen nyelvi karon folyó régiókutatás jellegű oktatáshoz.

**3. Tananyagok fejlesztése, az oktatók köre**

Az előzetes oktatási tapasztalattal alig rendelkező magyar tanszék számára a kezdetektől fontos feladat volt a tananyagok, illetve tankönyvek fejlesztése. A tanszék 1993-as létrehozása előtt a magyar nyelv heti egyszeri választható óraként létezett már az egyetemen, ezt Waseda Mika tartotta egy évtizedig, az általa írt *Expressz Hangarí-go* című nyelvkönyvet használva. Azonban ez a kezdő tanulók számára írt könyv nem felelt meg a szakos hallgatók tanításához, így a Magyarországon kiadott tankönyvek közül a *Halló, itt Magyarország!* c. könyvet a középpontba állítva, de részben más tankönyvekből (pl. *Hungarolingua*, *Lépésenként magyarul*) is anyagokat gyűjtögetve folyt az oktatás. Idővel sorra kezdtek megjelenni azok a japánul írt könyvek, amelyek ma a tanszéken folyó oktatás fő tananyagául szolgálnak: *A magyar nyelvtan* (Waseda 1995), *Bevezetés a magyar nyelvbe*

(Waseda 2001), *Magyar szógyűjtemény háromezer szócikkel* (Waseda – Okamoto – Barta 2012), *Magyar nyelv* (Okamoto 2013). Emellett más kiadványok is megjelentek, amelyeket a tanszéken nem, de más helyeken használnak: pl. *Magyar nyelv turistáknak* (Eguchi Kiyoko 2003), *A magyar nyelv szerkezete* (Oshima Hajime 2009), *Magyar nyelv kezdőknek* (Okamoto 2002, 2014), *New Expressz Hangarí-go* (Waseda – Barta 2014). Jelenleg főleg a Japánban kiadott tananyagok alapján, de alkalmanként és a csoportok színvonalának megfelelően különböző magyar kiadású tananyagokat is felhasználva folyik a tanszéken az oktatás. A másik, még hátralevő feladat a magyar-japán szótár elkészítése: a félszázaddal ezelőtt megjelent szótár (az Imaoka Dzsúicsiró által írt első szótár 55,000 szócikkel, 1973) ugyan terjedelmes, de mára már elavult (bár ezt 2009-ben felére csökentett szókinccsel újra kiadták: szerkesztette Iwasaki Etsuko). Több mint egy évtizede megindult a próbálkozás egy új szótár megalkotására, de ez sajnálatos módon megakadt. A rendkívül sok időt és munkát igénylő szótárírásnak egyelőre még nincs előreláthető eredménye, de a tanszék oktatóinak közös reménye és kötelessége is egyben, hogy előbb-utóbb kiadjunk egy korszerűsített szótárt.

Az oktatók köre is alakul és változik. A kezdetben hivatalosan 15 fős évfolyamokkal induló tanszéken még az Oszakai Idegen Nyelvi Egyetem korszakában a másik, nemzetközi tanszékről érkező néhány hallgatóval együtt 22-23 fős csoportok jöttek létre. 1993-ban, amikor még csak az első évfolyam indult el, Waseda Mika mint tanszékvezető tanította a csoportot Cseresnyési László segítségével, aki mint óraadó járt át a Sikoku Gakuin Egyetemről. 1995-ben Suzuki Hirokazu történész csatlakozott, a következő évben pedig jómagam kezdtem tanítani a már teljes, négy évfolyamossá gyarapodott tanszéken. Azóta ez a három állandó oktató tevékenykedik a magyar szakon. Az Oszakai Egyetemhez való 2007-es csatlakozáskor a Humántudományi Karra áthelyezett Suzuki kollégánk is változatlanul részt vesz a tanszéken zajló oktatásban. Az oktatásban több tucatnyi japán és magyar óraadó is részt vett az elmúlt két évtizedben. A hallgatók létszáma az Oszakai Egyetemmel való egyesülés, illetve a nemzetközi tanszék megszűnése következtében jelenleg 17-18 főben rögzült évfolyamonként.

Az anyanyelvi lektorok munkája kulcsfontosságú a tanszék számára, de a minisztérium a tanszék létrehozása után másfél évtizedig nem finanszírozta az állandó anyanyelvi lektort, így nem hívhattunk lektort Magyarországról, hanem állandóan kerestünk-hívogattunk olyan magyar anyanyelvű óraadót, aki éppen a Kanszai régióban tartózkodott valamilyen családi ügy miatt. Az első állandó anyanyelvi lektor Barta László (2007–2011) volt, akit Borsos Levente (2012–2016) követett. E lektorok segítségével a tanszék oktatási színvonala ugrásszerűen emelkedett: a hallgatók nemcsak az órákon tanulnak a lektorral, hanem a szakdolgozatírásban, rendezvények szervezésében és minden más kérdésben konzultálni tudnak vele, a japán tanárok pedig a vizsgák készítésétől kezdve a kutatási együttműködésig számíthatnak rá.

**4. Tanszékünk éves tanrendje**

Japánban minden oktatási intézményben áprilisban kezdődik és márciusban fejeződik be a tanítás. A tanév két szemeszterből áll: a tavaszi-nyári szemeszter áprilistól augusztusig tart (15 hét), az őszi-téli szemeszter pedig októbertől februárig (15 hét). Az összesen 30 hetes tanítási időszakon belül és kívül sokféle program kerül megrendezésre az egyes tanszékeken, a karon, és az egész egyetemen is. Az alábbiakban a 2015. év példáján mutatom be ezeket:

**április 4**. Évnyitó, „welcome party" az elsőéves hallgatóknak

**május 2–3.** *Icsó* fesztivál: az egyetem két napos tavaszi fesztiválja. Többszáz egyetemi sport- ill. kulturális klub és szakkör állít sátrat különböző ételekkel, italokkal. Öregdiák-találkozó („Home coming day"). A műszaki és természettudományi karokon nyílt napot tartanak a laboratóriumok, az Idegen Nyelvi Karon az egyes nyelvszakok néprajzi tárgyakat állítanak ki, a diákok pedig népviseletben vonulnak fel a kampuszon.

**július 9.** Nyári fesztivál: Az Idegen Nyelvi Kar saját fesztiválja. Az egyes nyelvszakok hallgatói elkészítik az adott ország egy-egy ínyencségét (a magyar szakosok rendszerint palacsintát sütnek, de volt olyan év, amikor somlói galuskát készítettek). A diákok néptánc-bemutatóval egybekötött népviseletversenyt tartanak (ezen nagyrészt az elsőévesek vesznek részt).

**július–augusztus** az 1. szemeszter végi vizsgaidőszak

**augusztus 11.** Nyílt nap („Open Campus"): a közeljövőben felvételizni készülő gimnazisták számára bemutatjuk tanszékünket, a magyar nyelvet és kultúrát. Az előadáson néhány hallgatónk is részt vesz.

**július végétől augusztusig** Nyári egyetemeken való részvétel (főleg első- és másodévesek)

**november 4–6.** *Macsikane* fesztivál: az egyetem 3 napos őszi fesztiválja

**november 26–27.** *Gogeki* fesztivál: az Idegen Nyelvi Kar fesztiválja, ahol az egyes tanszékek diákjai (főleg másodévesek) azon a nyelven adnak elő egy-egy színdarabot, amelyet tanulnak.

**január–február** a 2. szemeszter végi vizsgaidőszak

**január 20.** A szakdolgozat, ill. a mesterképzés záródolgozatának leadása

**február elején** A szakdolgozat védése és prezentálása (negyedévesek)

**március 28.** Diplomaosztó ünnepség, búcsú bankett (negyedévesek)

Látható, hogy az év során elég sok különféle rendezvény és program várja a hallgatókat. Ezek közül különösen figyelemre méltó a fesztiválok szervezése, mert az ilyen szórakoztató események és órán kívüli tevékenységek általában nagyon jól összehozzák egymással a hallgatókat. Az elsősök a nyári fesztivál előtt az anyanyelvi lektor segítségével tanulnak bele a palacsintasütésbe és a magyar

néptáncba. A diákok az ebédszünetben a kampusz udvarán együtt gyakorolják a táncot, hétvégén pedig valamelyikük albérletében gyakorolják a palacsintasütést. A másodévesek a *Gogeki* fesztiválra (az idegen nyelvi színházi fesztiválra) készülnek. A tanárok kiválasztanak egy 25–30 perces magyar színdarabot, kiválasztják a színészeket, a forgatókönyv japánra való fordításán pedig az egész csoport együtt dolgozik (a lefordított szövegből az előadás alatt kivetített felirat készül). A színdarab kiválasztásában, előkészítésében esetenként harmad- és negyedévesek is vesznek részt: az előző évben elolvasnak egy terjedelmes színművet és úgy szerkesztik át, hogy terjedelme és a szereplők száma tekintetében alkalmas legyen a fesztiválon történő előadásra. Arra is volt példa, hogy egy regény alapján a felsőbb éves diákok maguk írták meg a forgatókönyvet. A tanszék létrehozása óta a magyar szakos diákok minden évben felléptek a színházi fesztiválon. Az előadott színdarabok között szép számban voltak Karinthy (pl. *Visszakérem a tandíjat*, *A bűvös szék*, *A marha férj*, *A dráma*), Molnár Ferenc (*Liliom*, *Játék a kastélyban*, *Pál utcai fiúk*) és Kosztolányi Dezső (*A kanári*) stb. művei. Az egyetemi rendezvények előnye, hogy segítségükkel a diákok jobban megismerkednek a magyar kultúrával, többet gyakorolnak és fejlődik a nyelvtudásuk. Mindenekelőtt az kelti fel a hallgatók motivációját, hogy a közös munka során mélyebben megbarátkoznak egymással, és jobban megismerik és megszeretik a csoportot, ami a későbbiekben hozzásegíti őket ahhoz, hogy élvezzék az egyetemi éveiket. Az efféle tevékenységek nemcsak a tanulásban, hanem az élet más területén is pozitív attitűdöt idéznek elő a hallgatóknál. Természetesen negatív oldala is lehet a dolognak: az esetleges egyet nem értések következtében konfliktusok is támadhatnak a megszokott családias hangulat helyett. A kis létszámú tanszékek nehézsége, hogy bezártságra hajlamos, túlsűrűsödő emberi kapcsolatokban mégis maguknak kell megoldaniuk a problámáikat.

**5. A magyarországi tanulás lehetőségei**

A magyar szakos hallgatók számára egyre több lehetőség nyílik a Magyarországon való tanulásra a Tempus Közalapítvány ösztöndíjai és egyetemközi szerződések révén. A Tempus Közalapítványnál a két- vagy négy hetes nyári egyetemekre leginkább másodévesek pályáznak, a tíz hónapos ösztöndíjra pedig harmadévesek. Általában minden évben a csoport több mint fele, néha szinte mindenki pályázik, és közülük szép számban el is jutnak Magyarországra. A Magyarországon töltött szemeszterek alatt Japánban nem kell tandíjat fizetniük a részképzésen részt vevő diákoknak, a megszerzett krediteket pedig hazaérkezésük után elfogadtathatják. Ugyanakkor mivel 8 szemesztert mindenképpen Japánban kell tanulni a diplomaszerzéshez, így e diákok 5 év alatt fejezik be az egyetemet. Egyetemközi diákcsereprogram jelenleg csupán az ELTE-vel van: ez ebben részt vevő diákok otthon fizetik a tandíjat, így az ő esetükben a Magyarországon töltött két szemesztert is beleszámítják a kötelező 8 szemeszterbe. A hallgatók számára azonban sokszor kényelmesebb az

„ötéves terv”, hiszen Japánban a munkakeresés folyamata gyakorlatilag már egy évvel a lediplomázás előtt elkezdődik, és a diákok a Magyarországról hazaérkezés után szívesebben töltenek még több szemesztert az egyetemen, hogy legyen elég idejük nemcsak a tanulásra, hanem a munkakeresésre való felkészülésére is.

A Tempus ösztöndíját elnyerők közül legtöbben a Balassi Intézetben tanulnak, mert a diákok számára vonzó az ott alkalmazott intenzív és gyakorlatias nyelvtanítási módszer. Egyesek más egyetemeket választanak, a fővárosban az ELTE-t, a vidéki egyetemek közül pedig a Szegedi, a Pécsi és a Debreceni Egyetemet.

Az ösztöndíjra való pályázás folyamata maga is kihívást és egy idegen kultúra megismerését jelenti, hiszen a nehezen átlátható pályázati honlap megértése mellett magyarul kell motivációs levelet írni, és interjún kell részt venni a Tokióí Magyar Nagykövetségen. A hallgatókat igencsak aggasztja a bizonytalanság is: a pályázat eredményének késlekedése, a vízummal és szállással kapcsolatos ügyek utolsó pillanatig húzódó folyamata stb. A Magyarországon való tanulás és az ezzel járó tapasztalat azonban semmivel sem felcserélhető élmény számukra. A tanulás mellett szabadidejükben sokféle programot találnak maguknak Magyarországon: összebarátkoznak japán szakos magyar egyetemistákkal, akikkel kölcsönösen tanulhatnak egymástól, csatlakoznak valamilyen kulturális csoporthoz (pl. hímzőkör, kórus, zenekar stb.), a tanítási szünetekben pedig a szomszédos országokba is elutaznak. Szinte minden hallgatónk elégedetten tér haza, ki nagyobb, ki kisebb fejlődést mutatva mind nyelvtudása, mind személyisége tekintetében.

## 6. Hallgatóink motivációi

Mint korábban már utaltam rá, a japán oktatási intézményekben az angol nyelv gyakorlatilag egyetlen idegen nyelvként van jelen. Néhány gimnáziumban, az egyetemeken pedig második idegen nyelvként van lehetőség olyan nyelveket megismerni, mint pl. a kínai, a koreai, a német, a francia, a spanyol és az olasz. Milyen motivációk ösztönzik vajon a felvételizőket ilyen körülmények között arra, hogy a magyar nyelvet válasszák? A válasz nem bonyolult: semmilyen. A legtöbben azzal az indokkal jelentkeznek, hogy valamilyen új (lehetőleg európai) idegen nyelvet szeretnének tanulni az egyetemen, elsősorban például svédül, dánul vagy olaszul. Ha az Országos Központi Felvételin nem sikerül annyi pontot szerezniük, amennyi az ezekre a szakokra való bejutáshoz szükséges, „a magyar marad a végső döntés”. Néhány diáknak gimnáziumi tanára javasolja a magyart (például mert a tanár valaha személyesen járt Magyarországon és megtetszett neki, vagy esetleg történelemtanárként érdeklődik az Osztrák-Magyar Monarchia vagy az 1956-os forradalom iránt), mások pedig azért választják a magyar szakot, mert az iskolában megismerkedtek Kodály kórusműveivel vagy Liszt zongoradarabjaival.

Az újoncok viszonylag gyenge motivációjuk ellenére általában már kezdettől fogva érdeklődőek és aktívan vesznek részt a számukra teljesen ismeretlen nyelv és kultúra tanulásában. E pozitív jelenség egyrészt azzal magyarázható, hogy az angolt egyébként is kedvelő diákok számára roppant érdekes lehet bármely idegen nyelv tanulása, másrészt a felsőbb éves hallgatóktól kapott meleg, családias fogadtatás és a csoport jó légköre pozitív hatással van a tanulás iránti motivációra is.

A magyarországi nyári egyetemen való részvétel természetesen szintén erős motivációs hatást jelent: az addig kissé bizonytalan, gátlásos magatartású diákok a hazatérésük után gyakran nyitottabban, merészebben szólalnak meg magyarul az órán, aktívabban, érdeklődőbben fognak hozzá a tanuláshoz, hogy megragadják a hosszabb ideig tartó magyarországi tanulás lehetőségét.

**7. Diákjaink karrierépítési lehetőségei**

Annak ellenére, hogy egyetemi tanulmányai során a hallgatóink jó része megszereti a tanulmányainak tárgyát, komoly szintű ismereteket szerez a magyar nyelvről és kultúráról, ennek későbbi hasznosítására sajnos eddig csak elvétve találunk példát. A japán egyetemisták általában a harmadik tanév végén, március táján fognak hozzá a munkakereséshez (aki egy évig Magyarországon tanult, a negyedik év végén), különböző vállalatokhoz járnak konzultációkra és beszélgetésekre, több céghez jelentkeznek, majd írásbeli vizsgákon, többszörös interjúkon keresztül június-augusztus táján döntik el, hol helyezkednek el. A diákjaink által választott cégek között a legkülönbözőbb területeken működő vállalatok vannak: különböző termelő cégek, kereskedelmi, pénzügy, turisztikai, logisztikai cégek. Néhányan állami- vagy önkormányzati közalkalmazottak, vagy iskolai angoltanárok lesznek. Általános panasz, hogy kevés lehetőségük van a magyar nyelv alkalmazására, a munkakeresés során mégis az angol tudást értékelik leginkább. Sokszor halljuk, hogy a magyart legfeljebb abban sikerül hasznosítani a munkakeresés során, hogy az interjúztatók csodálkoznak a pályázó tanulmányain, és érdeklődni kezdenek a pályázó iránt. Mindez jó hangulatú, sőt akár sikeres állásinterjút is jelenthet a magyar szakosok számára.

Néhány diák kizárólag olyan vállalatokhoz jelentkezik, amely magyarországi irodával vagy gyárral rendelkezik. Őket szerencsés esetben a felvétel után néhány hónappal akár hosszú évekre Magyarországra küldik. Abban az esetben, ha Japánban nem tudnak ilyen munkát találni, esetleg maguk mennek el Magyarországra és az ottani japán cégeknél próbálnak szerencsét. Azonban ez sem igazán jó megoldás, hiszen egy így szerzett munkának mások a feltételei: bár lehetőséget ad a magyar nyelv használatára, alacsonyabb fizetésre és beosztásra számíthat az illető. Néhány diákunk lediplomázás után Magyarországra házasodott. Közülük vannak, akik japán nyelvet tanítanak vagy a Budapesti Japán Nagykövetségen dolgoznak.

A magyar nyelv és kultúra ismerete révén történő karrierépítésnek nemcsak a munkaerőpiacon

vannak korlátai, hanem a kutatói pályára készülők esetében is. Ugyan az alapképzés után lehetőség van a további tanulmányokra, azaz MA és PhD képzésre, a kutatói pozíciókba rendkívül szűk kapun lehet csak bejutni, nem is beszélve az amúgy is szűk hungarológiai szakterületről. Ráadásul jelenleg Japánban egyre kevesebb a határozatlan idejű pozíció, a kutatóhelyek inkább csupán 3-5 éves kutatási projektekben kínálnak munkát, ami kiszámíthatatlanná teszi a fiatal kutatók életpályáját. Mindezek a körülmények megnehezítik a magyar szakos hallgatók továbbtanulását.

## 8. Érvelés és feladatok

Visszatekintve magyar tanszékünk két és fél évtizednyi történetére, azt mondhatjuk, hogy a gyakorlatilag a semmiből induló tanszéken lépésről lépésre fejlődött az oktatás minősége, és az oktatók és tananyagok számának növekedésével fokozatosan rendeződtek és javultak a körülmények és feltételek. Hallgatóink motiváltak, és dicséretre méltó, hogy a kevés használati lehetőség ellenére is értékelik és kedvelik az általuk választott szakot. Azonban komoly, megoldandó feladat, hogy hallgatóink a lediplomázás után is tudják használni az elsajátított tudást. Fontos, hogy valamilyen módon a munkaerőpiac is értékelje a magyar nyelv és kultúra ismeretét, és a volt magyar szakosok különleges tudásukat a társadalom szolgálatába állíthassák. Nekünk oktatóknak ugyan kevés módunk van ennek elérésére, de reménykedünk a változásban és arra tanítjuk diákjainkat, hogy több nyelv elsajátítása rendkívül nagy értéket jelent, amelynek révén több világnézettel és értékrenddel megismerkedhetnek. Meg vagyunk győződve arról, hogy a világ más kultúráit és embereit megérteni, a saját kultúránkat újra megismerni, a különböző kultúrák képviselőit összekötni napjainkban olyan fontos és sürgető feladat, amelyet azok tudnak leginkább megvalósítani, akik egyetemi éveik alatt nap mint nap egy olyan idegen nyelvet tanultak, mint például a magyar nyelv.

## Irodalom

Durst Péter

2005 *Lépésenként magyarul 1. Magyar nyelv külföldieknek.* Szedegi Tudományegyetem.

Eguchi Kiyoko

2003 *Kototabi Hangari-go* (Magyar nyelv turistáknak). Hakusuisha.

Erdős József – Prileszky Csilla

2001 *Halló, itt Magyarország!* Akadémiai kiadó.

Imaoka Juichiro

1973 *Hangari-go jiten* (Magyar-japán szótár). Daigakushorin.

Imaoka Juichiro – Iwasaki Etsuko

2009 *Kanyaku Hangari-go jiten* (Magyar-japán kézi szótár). Daigakushorin.

Okamoto Mari

2002, 2014 *Zero kara hanaseru hangari-go* (Magyar nyelv kezdőknek). Sanshusha.

2013　*Hangari-go* (Magyar nyelv). Osaka University Press.

Oshima Hajime

2009　*Hangari-go no shikumi* (A magyar nyelv szerkezete). Hakusuisha.

Waseda Mika

1989　*Express Hangari-go* (Expressz magyar nyelv). Hakusuisha.

1995　*Hangari-go no bunpo* (A magyar nyelvtan). Daigakushorin.

2001　*Hangari-go no nyumon* (Bevezetés a magyar nyelvbe). Hakusuisha.

Waseda Mika - Okamoto Mari - Barta László

2012　*Hangari-go tangoshu* (Magyar szógyűjtemény háromezer szócikkel). Hakusuisha.

Waseda Mika – Barta László

2014　*New express Hangari-go* (Az új expressz magyar nyelv). Hakusuisha.